

Vormingsvraagstuk

Discussie in groep 8: wat is erger, oorlog of corona?

De oorlog in Oekraïne maakt indruk op leerlingen. Een debat in groep 8 van basisschool de Witte Vlinder in Arnhem. „Is oorlog erger dan corona?“

Wat is erger, vraagt meester Berrie van den Bovenkamp, oorlog of corona? Corona, zegt Nina. „Want dat duurt nog heel lang en de oorlog stopt ooit weer.“

Oorlog, zegt Niko. „Straks gaat Poetin met kernwapens schieten en dan is de hele wereld kapot.“

Het is vrijdagochtend, de oorlog in Oekraïne duurt al weken en in groep 8 van basisschool de Witte Vlinder in Arnhem wordt druk gedebatteerd. De leerlingen staan in een kring. Wie zijn mening wil geven, doet een stap naar voren.

Wie vindt dat corona erger is, staat links van de kring. De leerlingen die oorlog erger vinden, staan rechts. „Corona is zwaar in de minderheid“, lacht Van den Bovenkamp met een blik op de vijf leerlingen links.

De oorlog maakt indruk op zijn leerlingen. „Ze praten er veel over, het raakt ze op de een of andere manier veel directer dan andere crises.“

Jayden (12) probeert er niet aan te denken. Toch kijkt hij vaak naar filmpjes op YouTube. Van beschietingen, van Oekraïners in schuilkelders. Hij wordt er „heel zenuwachtig“ van. „Dan maakt mijn buik een soort draai en word ik misselijk.“

Christiano (11) wil naar Oekraïne om te helpen. „Vechten tegen de Russen.“

Op veel scholen gaat het deze dagen over de oorlog. Wetenschappers van de Universiteit Utrecht brachten een paar dagen na de Russische invasie in Oekraïne al een lesbrief voor leerlingen uit, met daarin de historische context en praktische tips voor leerkrachten.

Oud-leerkracht en kindercoach Monique Claes maakte in het weekend na de inval razendsnel een ‘doeboek’ over de oorlog voor leerlingen van groep vier tot en met acht. Daarin staan opdrachten om te knutselen en te schrijven over de oorlog en tips om gesprekken te voeren in de klas.

Het boek, vertaald in het Engels en Italiaans, is gratis te downloaden en Claes’ mailbox is „ontploft“. Ze krijgt honderden vragen van ouders, opa’s en oma’s en

leerkrachten. Rode draad: mijn kinderen, of leerlingen, maken zich zorgen, hoe kan ik ze helpen?

Claes: „Toen ik jong was, maakten we ons zorgen over de Koude Oorlog. Dat zag je één keer per dag op het Journaal voorbijkomen en liep ik gewoon weg. Kinderen kunnen nu nauwelijks ontsnappen aan het nieuws. Ze kijken de hele dag filmpjes op hun telefoon. De beelden blijven maar binnenkomen. En als je die ellende maar vaak genoeg ziet, zet het zich vast.”

Door erover te praten in de klas, of er over te tekenen of te knutselen, kunnen kinderen woorden geven aan hun zorgen. „Ze kunnen handelen. Dat geeft grip.”

Bron: 'Discussie in groep 8: wat is erger, oorlog of corona?' NRC, maart 2022 (ingekort)

- Beargumenteer aan de hand van de bron dat het vormingsvraagstuk wordt beïnvloed door veranderingsprocessen.
- Betrek in je uitleg:
  - De uitleg van een kernconcept passend bij het hoofdconcept Vorming
  - De uitleg van een kernconcept passend bij het hoofdconcept Verandering
  - Gegevens uit de bron.

Bindingsvraagstuk

Uitslagen gemeenteraadsverkiezingen 2022

Lokale partijen winnen en de landelijke partijen verliezen. De opkomst is historisch laag. Hoe verhouden de grote trends in de verkiezingsuitslagen zich tot plaatselijke resultaten?

Lokale partijen zijn wel de grote winnaar van de gemeenteraadsverkiezingen. 36,4 procent van alle stemmen ging naar een lokale partij – dat was in 2018 nog 28,6 procent.

Landelijke partijen verloren – de PvdA en enkele partijen die voor het eerst meededen zoals Volt en JA21 daargelaten. Het CDA, gevolgd door de VVD, verloor de meeste stemmen en de meeste zetels.

De andere grote trend is de lage opkomst. Met 50,4 procent is die het laagste sinds de opkomstplicht in 1970 afgeschaft werd. In 2018 lag de opkomst nog op ruim 55 procent. In 290 gemeenten daalde het aantal kiezers dat kwam stemmen: het hardst in Lelystad (-10,4 procentpunt). In Rotterdam was de opkomst het laagste van het land: 38,9 procent bracht een stem uit. Een teleurstellend resultaat, stelde burgemeester Ahmed Aboutaleb (PvdA).

De lagere opkomst werkt door in de verkiezingsuitslag, zegt onderzoeker Joost Smits van de Politieke Academie, een stichting die politici adviseert over waar hun kiezers wonen met een traditioneel meer trouwe achterban, zoals de PvdA, CDA en GroenLinks, profiteren daarvan. Hun stemmers komen wél, terwijl anderen thuisblijven. „Zo worden verliezen gemaskeerd: je hebt een kleinere taart te verdelen en partijen met een meer trouwe achterban krijgen dan een groter deel.”

Naar: 'Een historisch lage opkomst: wat betekent dat?' NRC, maart 2022

- In het artikel is te lezen dat er twee duidelijke trends zichtbaar waren bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022.
  - Leg uit welke trend een positief effect kan hebben voor de representativiteit van het gemeentelijk bestuur. Geef in je antwoord een omschrijving van het begrip representativiteit.
  - Leg uit welke trend een negatief effect kan hebben voor de representativiteit van het gemeentelijk bestuur. Geef in je antwoord een omschrijving van het begrip representativiteit.

Verhoudingsvraagstuk

Leren reanimeren op een pop met borsten

Vrouwen worden minder gereanimeerd dan mannen. Een cursus met een vrouwenpop moet daar verandering in brengen

In Medisch Centrum Wetering in Amsterdam zitten zes zorgmedewerkers klaar voor de cursus. Op de groene vloer ligt een reanimatiepop. Het lijkt een mannetorso, maar instructeur Marjolijn Rodenburg (60) tovert die in een handomdraai om in een vrouwenlichaam. Doktersassistent Carmen de Boer (29) roept: „Kan iemand even de borsten aangeven?” De groep lacht. Van de behandeltafel worden huidkleurige borsten gepakt. Behendig klikt collega-assistent Sandra Ribeiro (43) die aan de reanimatiepop vast.

Hoewel er tijdens de reanimatiecursus van Rodenburg een ontspannen sfeer hangt, is het doel ervan serieus. Vrouwen die een hartstilstand krijgen buiten het ziekenhuis worden minder vaak gereanimeerd en overlijden vaker dan mannen, zo blijkt uit onderzoek van het Amsterdam UMC. Omstanders beginnen bij mannen in 74 procent van de gevallen met reanimeren tegenover 69 procent bij vrouwen.

Rodenburg begon daarom drie weken geleden met het aanbieden van de reanimatiecursus met mannen- én vrouwenlichamen. Ze heeft er nu drie achter de rug: „Er werd aan het begin wel wat gelachen, maar iedereen snapt wel hoe belangrijk het is ook op een vrouwenlichaam reanimatie te leren”, zegt ze. De mannenpop is nu de norm, maar „daardoor is reanimeren op een vrouwenlichaam opeens raar en ongemakkelijk. Cursisten geven aan dat het een drempel veroorzaakt, die intimiteit. We moeten over die ongemakkelijkheid heen om de overlevingskansen voor vrouwen te verbeteren.”

Bron: ‘Leren reanimeren op een pop’ NRC, maart 2022

- Beargumenteer waarom hier sprake is van een verhoudingsvraagstuk.
- Betrek in je antwoord informatie uit de bron en het kernconcept samenwerking.

Veranderingsvraagstuk

Kweekkoraal geeft het Great Barrier Reef weer een toekomst

Het koraal in het Great Barrier Reef lijdt onder de hoge watertemperatuur, maar een speciaal gekweekte soort biedt hoop voor de toekomst.

Australische wetenschappers hebben in het laboratorium koralen gemaakt die beter bestand zijn tegen hoge watertemperaturen waardoor de koralen makkelijker zouden overleven in het opwarmende water van het Great Barrier Reef. Het team kruiste daarvoor koralen uit verschillende delen van het rif en combineerde de nakomelingen met verschillende soorten algen. Zo wisten ze koraal-alg-combinaties te maken die beter overleven in water van 32°C. Dat is de temperatuur waarbij in het Great Barrier Reef de samenwerking tussen koraal en alg, die voor beide van levensbelang is, doorgaans verbreekt. De biologen [beschreven hun experimenten dinsdag](#) in *Nature Communications*.

Wereldwijd worden warmwaterkoralen bedreigd door de opwarming van de oceanen. Er doen zich ook zeehittegolven voor, die voor veel stress zorgen. Normaal leven koralen in symbiose met bepaalde soorten algen, zoals sommige schimmels dat doen met bomen. „Ze kunnen niet bestaan zonder elkaar”, zegt Kate Marie Quigley van de universiteit van Melbourne en eerste auteur van het nu gepubliceerde artikel. De algen maken via fotosynthese suikers, waarvan ze een deel aan het koraal afstaan.

Het koraal op zijn beurt filtert sporenelementen uit het water en transporteert ze naar de alg. Bij te veel stress verbreekt deze samenwerking en verdwijnt de alg. Het koraal verbleekt dan. Volgens [het vorig jaar september verschenen rapport](#) van klimaatpanel IPCC loopt 90 procent van de warmwaterkoralen wereldwijd ernstige schade op bij een gemiddelde opwarming van 1,5°C. In het huidige tempo kan die grens binnen enkele decennia bereikt zijn.

Vorige week spraken drie andere wetenschappers, en deelnemers aan het herstelprogramma van het rif, al hun hoop uit op overleving van het Great Barrier Reef, op basis van eerder onderzoek. Zo blijkt uit [een in februari gepubliceerd artikel](#) dat koralen na verbleking een symbiose kunnen starten met andere, hittetolerantere algen.

Maar er zitten wel grenzen aan de hittetolerantie van kweekkorallen, benadrukt Quigley. „We moeten nu niet denken, oh, de opwarming kan nog wel even doorgaan. Boven alles moet de uitstoot van broeikasgassen stoppen.”

Bron: 'Kweekkoraal geeft het Great Barrier Reef weer een toekomst' NRC, maart 2022

- Leg aan de hand het de bron uit dat rationalisering een belangrijke rol speelt bij het omgaan met klimaatverandering.
- Betrek in je antwoord
  - een uitleg van het begrip rationalisering
  - gegevens uit de bron

- Beargumenteer in hoeverre ook institutionalisering van belang kan zijn bij het omgaan met klimaatverandering. Betrek in je antwoord:
  - een uitleg van het begrip rationalisering
  - gegevens uit de bron